

پایان نامه کارشناسی ارشد
رشته علوم حدیث
گرایش کلام و عقاید

بررسی شخصیت علمی و اندیشه کلامی محمد بن سنان

استاد راهنما

جناب حجة الاسلام و المسلمین آقای دکتر محمد علی مهدوی راد

استاد مشاور

جناب حجة الاسلام و المسلمین آقای دکتر محمد تقی سبحانی

دانشجو

امیر عطاءالله جباری

شهریور ۱۳۹۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تمام حقوق این اثر متعلق به دانشگاه قرآن و حدیث است

تقدیم:

به محمد بن سنان به پاس کوشش در نگه‌داری و نشر گنجینه معارف اهل بیت علیهم‌السلام،
و به یاران راستین و وفادار پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و امامان علیهم‌السلام،
که سامان این پژوهش، به حق، وام‌دار تلاش و از خود گذشتگی آنان است.

سپاس از:

حضرت آیت الله ری شهری برای فراهم آوردن زمینه آشنایی‌ام با معارف اهل بیت علیهم‌السلام؛

اساتید بزرگوام در دوران تحصیل که هدایت‌گر و مشوقم در راه دانش‌اندوزی و پژوهش بوده‌اند؛
استاد دانشمند و فرزانه‌ام جناب آقای دکتر محمد علی مهدوی راد که به سان پدری دلسوز و
مهربان، پذیرای زحمت و راهنمایم در به ثمر نشاندن این پژوهش بودند؛

جناب آقای دکتر محمد تقی سبحانی، استاد اندیشمند و گرانقدرم که همواره از مشورت‌هایشان
بهره برده‌ام؛

همسر عزیز و فرهیخته‌ام، او که به راستی لطفی است از سوی خدا بر من، برای همیاری و
شکیبایی‌اش در زندگی؛

پسر دلبندم علیرضا که شیفته خواندن و دانستن است و بردبارانه دوری مرا می‌پذیرد.

۳۴.....	فصل اول کلیات
۳۶.....	۱. بیان مسأله
۳۷.....	۱.۲ اهمیت و ضرورت
۳۷.....	۱.۳ سؤالات تحقیق
۳۷.....	۱.۴ فرضیات
۳۸.....	۱.۵ پیشینه تحقیق
۳۹.....	۱.۶ چارچوب نظری تحقیق
۴۰.....	۱.۷ نتایج علمی و عملی تحقیق
۴۰.....	۱.۸ زندگی نامه
۴۲.....	۱.۹ اصطلاح شناسی
۴۲.....	۱.۹.۱ غلو
۴۳.....	۱.۹.۱.۱ انواع غلو
۴۳.....	۱.۹.۱.۱.۱ غلو در ذات
۴۴.....	۱.۹.۱.۱.۲ غلو در صفات
۴۵.....	۱.۹.۱.۲ بعد رفتاری غالیان
۴۷.....	۱.۹.۱.۳ تأثیر موضوع غلو در دیدگاههای رجالی
۴۸.....	۱.۹.۲ وجاده
۵۰.....	فصل دوم بررسی شخصیت محمد بن سنان
۵۲.....	۲.۱ دیدگاه دانشمندان رجال و حدیث
۵۲.....	۲.۱.۱ کشی
۵۳.....	۲.۱.۲ شیخ مفید

۳. ۱. ۲. شیخ طوسی..... ۵۳
۴. ۱. ۲. نجاشی..... ۵۴
۵. ۱. ۲. ابن غضائری..... ۵۴
۶. ۱. ۲. سید احمد بن طاووس..... ۵۴
۷. ۱. ۲. علامه حلی..... ۵۴
۸. ۱. ۲. ابن داود حلی..... ۵۵
۹. ۱. ۲. شهید ثانی..... ۵۵
۱۰. ۱. ۲. مجلسی اول..... ۵۶
۱۱. ۱. ۲. علامه مجلسی..... ۵۶
۱۲. ۱. ۲. شیخ حر عاملی..... ۵۶
۱۳. ۱. ۲. سید بحر العلوم..... ۵۷
۱۴. ۱. ۲. ابوعلی حائری..... ۵۷
۱۵. ۱. ۲. ابوالمعالی کلباسی..... ۵۸
۱۶. ۱. ۲. آیت الله خوبی..... ۵۸
۱۷. ۱. ۲. علامه شوشتری..... ۵۸
۱۸. ۱. ۲. آیت الله مسلم داوری..... ۵۹
۱۹. ۱. ۲. حجت الاسلام و المسلمین سید محمد جواد شبیری..... ۵۹
۲. ۲. بررسی اقوال و دلائل..... ۶۰
۱. ۲. ۲. دلایل تضعیف و قدح..... ۶۰
۱. ۲. ۲. ۱. ۲. ۲. غلو..... ۶۰
۱. ۱. ۲. ۲. ۱. ۲. اعتقادات و رفتار محمد بن سنان..... ۶۰
۱. ۱. ۲. ۲. ۱. ۲. نظر و نحوه برخورد اصحاب نسبت محمد بن سنان..... ۶۳

۶۵.....	۲. ۲. ۱. ۲. کذب
۶۷.....	۲. ۲. ۱. ۳. نقل وجادهای حدیث
۶۸.....	۲. ۲. ۱. ۴. وضع حدیث
۶۹.....	۲. ۲. ۱. ۵. روایت ذم از امام جواد <small>علیه السلام</small>
۷۰.....	۲. ۲. ۲. مدح و توثیقات
۷۰.....	۲. ۲. ۲. ۱. سلامت از «وقف»
۷۲.....	۲. ۲. ۲. ۲. توثیقات خاص - روایات مدح
۷۶.....	۲. ۲. ۲. ۳. توثیقات عام
۷۷.....	۲. ۲. ۲. ۳. ۱. مشایخ ثقات
۷۷.....	۲. ۲. ۲. ۳. ۲. وکالت از ائمه <small>علیهم السلام</small>
۷۸.....	۲. ۲. ۲. ۳. ۳. کثرت روایت راویان جلیل القدر
۷۸.....	۲. ۲. ۲. ۳. ۴. جمع شواهد و قرائن
۷۹.....	۲. ۲. ۳. نتیجه گیری
۸۰.....	فصل سوم بررسی روایات
۸۳.....	۳. ۱. روایت، بیانگر عقائد راوی
۸۵.....	۳. ۲. روایات غیر اعتقادی
۸۵.....	۳. ۲. ۱. روایات اخلاقی
۸۵.....	۳. ۲. ۱. ۱. ایمان
۸۶.....	۳. ۲. ۱. ۲. راضی بودن به قضای الهی
۸۶.....	۳. ۲. ۱. ۳. تفویض امور و توکل به خدا
۸۷.....	۳. ۲. ۱. ۴. خوف و رجا
۸۷.....	۳. ۲. ۱. ۵. اطاعت از خدا و تقوی
۸۷.....	۳. ۲. ۱. ۶. اقتصاد در عبادت

۸۸ صبر .۳ .۲ .۱ .۷
۸۸ عفو .۳ .۲ .۱ .۸
۸۸ تعجیل در خیر .۳ .۲ .۱ .۹
۸۸ انصاف و عدل .۳ .۲ .۱ .۱۰
۸۹ بی‌نیازی از مردم .۳ .۲ .۱ .۱۱
۸۹ مهربانی و رحمت .۳ .۲ .۱ .۱۲
۸۹ تلاش در رفع حاجات مؤمن .۳ .۲ .۱ .۱۳
۸۹ اصلاح میان مردم .۳ .۲ .۱ .۱۴
۹۰ نشانه‌ها و صفات مؤمن .۳ .۲ .۱ .۱۵
۹۰ شدت ابتلای مؤمن .۳ .۲ .۱ .۱۶
۹۰ گناهان .۳ .۲ .۱ .۱۷
۹۰ تکبر .۳ .۲ .۱ .۱۸
۹۱ برخورد بالیدن .۳ .۲ .۱ .۱۹
۹۱ قهر و دوری کردن .۳ .۲ .۱ .۲۰
۹۱ عیب جویی .۳ .۲ .۱ .۲۱
۹۲ کفر .۳ .۲ .۱ .۲۲
۹۲ اعتراف بر گناه و پشیمانی .۳ .۲ .۱ .۲۳
۹۲ توبه .۳ .۲ .۱ .۲۴
۹۲ استغفار از گناه .۳ .۲ .۱ .۲۵
۹۲ استدراج .۳ .۲ .۱ .۲۶
۹۳ محاسبه اعمال .۳ .۲ .۱ .۲۷
۹۳ آداب دعا کردن .۳ .۲ .۱ .۲۸

۲۹. ۱. ۲. ۳. گفتن ذکر خدا..... ۹۳
۳۰. ۱. ۲. ۳. حسن معاشرت..... ۹۴
۳۱. ۱. ۲. ۳. دوست داشتن و همراهی با مردم..... ۹۴
۳۲. ۱. ۲. ۳. دعاهای کوتاه..... ۹۴
۲. ۲. ۳. روایات فقهی..... ۹۵
- ۳-۱. روایات فقهی محمد بن سنان در کتب اربعه..... ۹۶
۳. ۳. روایات اعتقادی..... ۹۷
۱. ۳. ۳. عقل، علم و معرفت..... ۹۷
۱. ۱. ۳. عقل ذو مراتب..... ۹۷
۲. ۱. ۳. عقل میزان سنجش اعمال..... ۹۷
۳. ۱. ۳. معرفت عامل پذیرش اعمال..... ۹۸
۴. ۱. ۳. شناخت خدا و عمل به دستورات او لازمه یکدیگر..... ۹۸
۵. ۱. ۳. شناخت حجت خدا معیار قبولی اعمال..... ۹۹
۶. ۱. ۳. بهره‌مندی از علم ائمه میزان منزلت هرکس..... ۹۹
۷. ۱. ۳. علم، ندا دهنده عمل..... ۹۹
۸. ۱. ۳. از دست رفتن علم، بدون عمل..... ۱۰۰
۹. ۱. ۳. علم و عمل قرین و مکمل یکدیگر..... ۱۰۰
۱۰. ۱. ۳. علم و عمل رشد دهنده ایمان..... ۱۰۰
۱۱. ۱. ۳. نجات در یکی بودن قول و فعل..... ۱۰۱
۱۲. ۱. ۳. ویژگی‌های عالم عامل..... ۱۰۱
۱۳. ۱. ۳. تقوا پیشگان ملجأ مردم..... ۱۰۱
۱۴. ۱. ۳. تواضع علما، حافظ حکمت..... ۱۰۲

- ۱۰۲.....۱۵. ۱. ۳. ۳. ۱. یکسان دانستن همگان در آموزش علم.....
- ۱۰۲.....۱۶. ۱. ۳. ۳. ۱. گفتگو با اهل ورع إحیا کننده علم.....
- ۱۰۲.....۱۷. ۱. ۳. ۳. ۱. نتیجه گیری.....
- ۱۰۳.....۲. ۳. ۳. ۱. خداشناسی.....
- ۱۰۳.....۱. ۳. ۳. ۲. امکان شناخت خداوند.....
- ۱۰۳.....۱. ۱. ۳. ۳. ۲. شناخت خدا، اولین مرتبه علم.....
- ۱۰۳.....۲. ۱. ۳. ۳. ۲. نام‌ها، راه شناخت خدا.....
- ۱۰۴.....۳. ۱. ۳. ۳. ۲. حق شناخت خدا.....
- ۱۰۴.....۴. ۱. ۳. ۳. ۲. شناخت فطری.....
- ۱۰۴.....۵. ۱. ۳. ۳. ۲. لازمه شناخت خدا، اطاعت از دستورات او.....
- ۱۰۴.....۲. ۳. ۳. ۲. صفات خداوند.....
- ۱۰۴.....۱. ۳. ۳. ۲. یکی و یگانه.....
- ۱۰۵.....۲. ۳. ۳. ۲. زنده.....
- ۱۰۵.....۳. ۳. ۳. ۲. قدیم و ازلی.....
- ۱۰۵.....۴. ۳. ۳. ۲. ابدی و دائم.....
- ۱۰۵.....۵. ۳. ۳. ۲. بی‌مانند و بی‌همتا.....
- ۱۰۵.....۶. ۳. ۳. ۲. بدون شریک.....
- ۱۰۵.....۷. ۳. ۳. ۲. آشکار و نهان.....
- ۱۰۶.....۸. ۳. ۳. ۲. آگاه بر همه چیز.....
- ۱۰۶.....۹. ۳. ۳. ۲. توانا بر هر کار.....
- ۱۰۶.....۱۰. ۳. ۳. ۲. خالق.....
- ۱۰۶.....۱۱. ۳. ۳. ۲. بینا.....
- ۱۰۶.....۱۲. ۳. ۳. ۲. شنوا.....
- ۱۰۷.....۱۳. ۳. ۳. ۲. برتر از همه چیز.....
- ۱۰۷.....۱۴. ۳. ۳. ۲. صاحب مشیت.....

- ۱۰۷..... ۱۵. ۲. ۲. ۳. ۳. ۳. محدث نبودن
- ۱۰۷..... ۱۶. ۲. ۲. ۳. ۳. ۳. محصور نبودن
- ۱۰۷..... ۳. ۲. ۳. ۳. صفات خدا، همانند ذات او
- ۱۰۸..... ۴. ۲. ۳. ۳. شناخت خدا از خود بدون نیاز به انجام کاری
- ۱۰۸..... ۵. ۲. ۳. ۳. اسم خداوند
- ۱۰۸..... ۱. ۵. ۲. ۳. ۳. نیاز نداشتن خدا به اسم
- ۱۰۸..... ۲. ۵. ۲. ۳. ۳. اسم خدا همان صفت او
- ۱۰۸..... ۳. ۵. ۲. ۳. ۳. انتخاب اسامی خدا توسط خود او
- ۱۰۸..... ۳. ۵. ۲. ۲. ۳. حادث بودن اسما الهی
- ۱۰۹..... ۴. ۵. ۲. ۲. ۳. شناخته شدن دلیل نام گذاری
- ۱۰۹..... ۵. ۵. ۲. ۲. ۳. العلی العظیم، اولین اسم خدا
- ۱۰۹..... ۶. ۲. ۳. ۳. نتیجه گیری
- ۱۰۹..... ۳. ۳. ۳. راهنما شناسی
- ۱۱۰..... ۱. ۳. ۳. ۳. حجت خدا
- ۱۱۰..... ۱. ۱. ۳. ۳. ۳. نماینده ای از جنس انسانها
- ۱۱۰..... ۲. ۱. ۳. ۳. ۳. ضرورت وجود حجت
- ۱۱۱..... ۳. ۱. ۳. ۳. پیامبران و اوصیا حجج خدا
- ۱۱۲..... ۴. ۱. ۳. ۳. لزوم اطاعت از حجت خدا بر همه مخلوقات
- ۱۱۲..... ۵. ۱. ۳. ۳. قبولی فرائض در گرو شناخت و اطاعت از حجت خدا
- ۱۱۳..... ۶. ۱. ۳. ۳. ۳. حجج الهی بهره مند از دانشی ویژه
- ۱۱۳..... ۱. ۱. ۶. ۱. ۳. ۲. تفاوت علم الهی با علم پیامبران و اوصیا
- ۱۱۳..... ۲. ۱. ۶. ۱. ۳. ۳. گستره علم حجت خدا
- ۱۱۴..... ۳. ۱. ۶. ۱. ۳. ۳. منابع علم حجج
- ۱۱۴..... ۱. ۱. ۶. ۳. ۳. ۳. کتاب خدا

- ۱۱۴..... ۲.۳.۶.۱.۳.۳.۳. اسم اکبر یا کتاب علم انبیا
- ۱۱۵..... ۳.۲.۶.۱.۳.۳.۳. میراث علم پیامبران
- ۱۱۵..... ۴.۲.۶.۱.۳.۳.۳. تحدیث
- ۱۱۶..... ۵.۲.۶.۱.۳.۳.۳. روح القدس
- ۱۱۶..... ۷.۱.۳.۳.۳. روح القدس منشأ عصمت
- ۱۱۷..... ۸.۱.۳.۳.۳. انتقال روح القدس از حجت به جانشین او
- ۱۱۷..... ۹.۱.۳.۳.۳. حضور حجت، جبران کننده اعمال مؤمنان
- ۱۱۷..... ۱۰.۱.۳.۳.۳. حجت خدا معیار شناسایی حق و باطل
- ۱۱۷..... ۱۱.۱.۳.۳.۳. انتخاب جانشین به دستور خدا
- ۱۱۸..... ۱۲.۱.۳.۳.۳. معرفی حجت بعدی با وصیت و نصب
- ۱۱۸..... ۱۳.۱.۳.۳.۳. تحویل آثار و لوازم نبوت به جانشین، با دستور خدا
- ۱۱۹..... ۱۴.۱.۳.۳.۳. وجوب اطاعت از اوصیا همانند پیامبر
- ۱۱۹..... ۱۵.۱.۳.۳.۳. سیر مراحل حجج الهی
- ۱۱۹..... ۲.۳.۳.۳. پیامبری
- ۱۱۹..... ۱.۲.۳.۳.۳. پیامبران حجج خدا
- ۱۱۹..... ۲.۲.۳.۳.۳. نبوت پیامبران الهی در گرو شناخت حق اهل بیت علیهم السلام
- ۱۱۹..... ۳.۲.۳.۳.۳. پیامبران الهی
- ۱۲۱..... ۴.۲.۳.۳.۳. پیامبری محمد صلی الله علیه و آله پس از مسیح علیه السلام
- ۱۲۲..... ۵.۲.۳.۳.۳. اطاعت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بازدارنده از بطلان اعمال
- ۱۲۲..... ۶.۲.۳.۳.۳. تفویض امور دین به محمد صلی الله علیه و آله
- ۱۲۲..... ۱.۶.۲.۳.۳. انواع تفویض
- ۱۲۳..... ۱.۱.۶.۲.۳.۳. تفویض در خلق کردن، رزق دادن، میراندن و زنده کردن
- ۱۲۳..... ۲.۱.۶.۲.۳.۳. تفویض در امور دین
- ۱۲۴..... ۳.۱.۶.۲.۳.۳. تفویض در رشد و تعلیم بندگان

۴. ۱. ۶. ۲. ۳. ۳. ۳. تفویض در بیان احکام ۱۲۴
۵. ۱. ۶. ۲. ۳. ۲. ۳. تفویض در قضاوت و حکم کردن ۱۲۴
۶. ۱. ۶. ۲. ۳. ۳. ۳. در اعطا یا منع اشیا ۱۲۴
۷. ۲. ۳. ۳. ۳. اطلاع از زبان حیوانات ۱۲۴
۳. ۳. ۳. ۳. امامت ۱۲۵
۱. ۳. ۳. ۳. ۳. امام برترین حجت خدا ۱۲۵
۲. ۳. ۳. ۳. ۳. فرمان بردن از امام جزو مبانی اسلام ۱۲۶
۳. ۳. ۳. ۳. ۳. لزوم تمسک به امام ۱۲۶
۴. ۳. ۳. ۳. ۳. رستگاری در ملازمت و متابعت از امام ۱۲۶
۵. ۳. ۳. ۳. ۳. تفویض امور به امامان ۱۲۷
۶. ۳. ۳. ۳. ۳. امامت سرّی پوشیده و پيچیده ۱۲۷
۷. ۳. ۳. ۳. ۳. راههای شناخت امام ۱۲۷
۸. ۳. ۳. ۳. ۳. ویژگیهای امام ۱۲۷
۱. ۳. ۳. ۳. ۳. ۸. خلق ائمه علیهم السلام از علیین ۱۲۷
۲. ۳. ۳. ۳. ۳. ۸. تجلی خدا بر زمین ۱۲۸
۳. ۳. ۳. ۳. ۳. ۸. مایه سکون و آرامش زمین ۱۲۸
۴. ۳. ۳. ۳. ۳. ۸. اهل بیت علیهم السلام مصادیق اهل الذکر ۱۲۸
۵. ۳. ۳. ۳. ۳. ۸. دروازه‌های خدا ۱۲۹
۶. ۳. ۳. ۳. ۳. ۸. صراط مستقیم ۱۲۹
۷. ۳. ۳. ۳. ۳. ۸. جایگاه علم خدا ۱۲۹
۸. ۳. ۳. ۳. ۳. ۸. تبیین کننده وحی خدا ۱۲۹
۹. ۳. ۳. ۳. ۳. ۸. ارکان توحید خدا ۱۲۹
۱۰. ۳. ۳. ۳. ۳. ۸. جایگاه اسرار الهی ۱۲۹

۱۱. ۸. ۳. ۳. ۳. ۳. خُزَّانِ خُدا..... ۱۳۰
۱۲. ۸. ۳. ۳. ۳. ۳. میراث دار ودیعه‌های پیامبران گذشته..... ۱۳۰
۱۳. ۸. ۳. ۳. ۳. ۳. معاشرت با فرشتگان..... ۱۳۰
۱۴. ۸. ۳. ۳. ۳. ۳. طیّ الارض..... ۱۳۰
۹. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. وظیفهٔ مردم نسبت به امامان..... ۱۳۱
۱. ۹. ۳. ۳. ۳. ۳. شناخت امامان..... ۱۳۱
۲. ۹. ۳. ۳. ۳. ۳. تسلیم در برابر ائمه علیهم‌السلام..... ۱۳۱
۳. ۹. ۳. ۳. ۳. ۳. رجوع به امامان علیهم‌السلام در اختلافات..... ۱۳۱
۱۰. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. برتر بودن ولایت پذیری اهل کوفه..... ۱۳۱
۱۱. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. رعایت مصلحت موجب ناسازگاری در سخنان امام..... ۱۳۲
۱۲. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. احادیث امامت، سخنی دشوار..... ۱۳۲
۱۳. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. اهل بیت تنها مرجع تفسیر احادیث دشوار..... ۱۳۲
۱۴. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. پیامد ادعای دروغین امامت..... ۱۳۲
۱۵. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. عواقب انکار امام بر حق..... ۱۳۳
۱۶. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. شریک قائل شدن برای امام بر حق، مانند شرک به خدا..... ۱۳۳
۱۷. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. امر خداوند به تحویل ودائع امامت به امام بعدی..... ۱۳۳
۱۸. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. امامان پس از پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم..... ۱۳۴
۱۹. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. ولایت علی و فرزندان علیهم‌السلام یکی از ستونهای اسلام..... ۱۳۴
۲۰. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. زندگی و مرگ نبوی در ولایت علی و جانشینانش علیهم‌السلام..... ۱۳۴
۲۱. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. یکسان بودن ائمه علیهم‌السلام نزد خدا..... ۱۳۵
۲۲. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. علی علیه‌السلام وصی محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم..... ۱۳۵
۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. فضائل و ویژگیهای علی علیه‌السلام..... ۱۳۶
۱. ۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. ولادت در کعبه..... ۱۳۶
۲. ۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. برتر از همه مخلوقات غیر پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم..... ۱۳۶

۳. ۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. اقرار ملائکه و پیامبران بر علی مانند پیامبر ﷺ ۱۳۶
۴. ۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. علی سید و آقای عرب و مسلمین ۱۳۶
۵. ۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. امام متقین ۱۳۷
۶. ۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. حجت رسای خدا ۱۳۷
۷. ۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. برادر و وزیر محمد ﷺ ۱۳۷
۸. ۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. میراث دار علم و آثار انبیا ۱۳۷
۹. ۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. جایگاه علم پیامبر ﷺ ۱۳۸
۱۰. ۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. تنها دروازه به سوی خدا ۱۳۸
۱۱. ۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. یگانه راه خداشناسی ۱۳۸
۱۲. ۲۳. ۳. ۳. ۳. ۳. قسیم بهشت و دوزخ ۱۳۸
۲۴. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. وجوب اطاعت از علی ؑ ۱۳۸
۲۵. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. سرپیچی از علی ؑ به سان شرک به خدا ۱۳۹
۲۶. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. فضیلت امامان مانند علی ؑ ۱۳۹
۲۷. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. امام نشدن دو برادر ۱۳۹
۲۸. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. امامت فرزندان حسین ؑ ۱۳۹
۲۹. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. امامت موسی بن جعفر ؑ پس از امام صادق ۱۴۰
۳۰. ۳. ۳. ۳. ۳. ۳. علی، امام پس از موسی کاظم ؑ ۱۴۰
۴. ۳. ۳. ۳. نتیجه گیری ۱۴۰
۴. ۳. ۳. مهدویت ۱۴۱
۱. ۴. ۳. ۳. قیام مردی از فرزندان امام صادق ؑ ۱۴۱
۲. ۴. ۳. ۳. قائم، نهمین فرد از فرزندان حسین ؑ ۱۴۱
۳. ۴. ۳. ۳. مهدی فرزند علی بن موسی بن جعفر ؑ ۱۴۱
۴. ۴. ۳. ۳. مهدی ؑ امام دوازدهم ۱۴۲

- ۱۴۲..... ۵. ۴. ۳. ۳. خصوصیات مهدی علیه السلام
- ۱۴۲..... ۶. ۴. ۳. ۳. علم مهدی به کتاب خدا و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله
- ۱۴۲..... ۷. ۴. ۳. ۳. انکار مهدی علیه السلام به سان انکار محمد صلی الله علیه و آله
- ۱۴۳..... ۸. ۴. ۳. ۳. جایز نبودن گفتن نام مهدی علیه السلام
- ۱۴۳..... ۹. ۴. ۳. ۳. غیبت مهدی از مردم
- ۱۴۳..... ۱۰. ۴. ۳. ۳. پسندیده‌ترین حالت بندگان در زمان غیبت
- ۱۴۳..... ۱۱. ۴. ۳. ۳. منتظر مهدی همانند مدافع پیامبر صلی الله علیه و آله
- ۱۴۴..... ۱۲. ۴. ۳. ۳. امیدواری به ظهور قائم
- ۱۴۴..... ۱۳. ۴. ۳. ۳. خروج قائم علیه السلام
- ۱۴۴..... ۱. ۱۳. ۴. ۳. ۳. رخ داده‌های خروج قائم علیه السلام
- ۱۴۴..... ۲. ۱۳. ۴. ۳. ۳. رهایی شیعیان از اندوه و سختی
- ۱۴۴..... ۳. ۱۳. ۴. ۳. ۳. یاران قائم علیه السلام
- ۱۴۵..... ۴. ۱۳. ۴. ۳. ۳. لزوم پذیرش دعوت مهدی
- ۱۴۵..... ۵. ۱۳. ۴. ۳. ۳. یاران مهدی بی‌نیاز از آب و غذا
- ۱۴۵..... ۶. ۱۳. ۴. ۳. ۳. کشتن فرزندان قاتلان حسین علیه السلام
- ۱۴۵..... ۷. ۱۳. ۴. ۳. ۳. تشکیل حکومت مهدوی
- ۱۴۶..... ۸. ۱۳. ۴. ۳. ۳. اعطای حق افراد بدون بینه
- ۱۴۶..... ۵. ۳. ۳. ۳. فرجام شناسی
- ۱۴۷..... ۱. ۵. ۳. ۳. سزای ترک کننده دستورات خدا
- ۱۴۷..... ۲. ۵. ۳. ۳. پرداخت نکردن حق خدا
- ۱۴۷..... ۳. ۵. ۳. ۳. پرداخت نکردن حق مؤمن
- ۱۴۸..... ۴. ۵. ۳. ۳. ادا نکردن حق برادر مؤمن
- ۱۴۸..... ۵. ۵. ۳. ۳. جلوگیری از برآورده شدن حاجت مؤمن

- ۱۴۸.....۶. ۵. ۳. ۳. حسابرسی قتل.....
- ۱۴۹.....۷. ۵. ۳. ۳. فرجام قاتلان حسین علیه السلام.....
- ۱۴۹.....۸. ۵. ۳. ۳. خرد و پای مال شدن متکبران.....
- ۱۴۹.....۹. ۵. ۳. ۳. جزای دو رویی با مردم.....
- ۱۵۰..... فصل چهارم مقایسه دیدگاه محمد بن سنان و سایر اصحاب.....**
- ۱۵۲..... ۱. ۴. عقل، علم و معرفت.....
- ۱۵۲..... ۱. ۱. ۴. عقل ذو مراتب.....
- ۱۵۳..... ۲. ۱. ۴. عقل میزان سنجش اعمال.....
- ۱۵۳..... ۳. ۱. ۴. معرفت عامل پذیرش اعمال.....
- ۱۵۴..... ۴. ۱. ۴. شناخت خدا و عمل به دستورات او لازمه یکدیگر.....
- ۱۵۴..... ۵. ۱. ۴. شناخت حجت خدا معیار قبولی اعمال.....
- ۱۵۴..... ۶. ۱. ۴. بهره‌مندی از علم ائمه میزان منزلت هر کس.....
- ۱۵۵..... ۷. ۱. ۴. علم، ندا دهنده عمل.....
- ۱۵۵..... ۸. ۱. ۴. از دست رفتن علم، بدون عمل.....
- ۱۵۵..... ۹. ۱. ۴. علم و عمل قرین و مکمل یکدیگر.....
- ۱۵۶..... ۱۰. ۱. ۴. علم و عمل رشد دهنده ایمان.....
- ۱۵۶..... ۱۱. ۱. ۴. نجات در یکی بودن قول و فعل.....
- ۱۵۶..... ۱۲. ۱. ۴. ویژگی‌های عالم عامل.....
- ۱۵۶..... ۱۳. ۱. ۴. تقوا پیشگان ملجأ مردم.....
- ۱۵۷..... ۱۴. ۱. ۴. تواضع علما، حافظ حکمت.....
- ۱۵۷..... ۱۵. ۱. ۴. یکسان دانستن همگان در آموزش علم.....
- ۱۵۷..... ۱۶. ۱. ۴. گفتگو با اهل ورع احیا کننده علم.....

۴. ۲. ۱۵۸..... خدانشناسی
۴. ۲. ۱. ۱۵۸..... امکان شناخت خداوند
۴. ۲. ۲. ۱۵۸..... شناخت خدا، اولین مرتبه علم
۴. ۲. ۳. ۱۵۹..... نام‌ها، راه شناخت خدا
۴. ۲. ۴. ۱۵۹..... حق شناخت خدا
۴. ۲. ۵. ۱۵۹..... شناخت فطری
۴. ۲. ۶. ۱۶۰..... لازمه شناخت خدا، اطاعت از دستورات او
۴. ۲. ۷. ۱۶۰..... یکی و یگانه
۴. ۲. ۸. ۱۶۱..... زنده
۴. ۲. ۹. ۱۶۱..... قدیم و ازلی
۴. ۲. ۱۰. ۱۶۲..... ابدی و دائم
۴. ۲. ۱۱. ۱۶۲..... بی‌مانند و بی‌همتا
۴. ۲. ۱۲. ۱۶۳..... بدون شریک
۴. ۲. ۱۳. ۱۶۳..... آشکار و نهان
۴. ۲. ۱۴. ۱۶۴..... آگاه بر همه چیز
۴. ۲. ۱۵. ۱۶۴..... توانا بر هر کار
۴. ۲. ۱۶. ۱۶۴..... خالق
۴. ۲. ۱۷. ۱۶۵..... بینا
۴. ۲. ۱۷. ۱۶۵..... شنوا
۴. ۲. ۱۸. ۱۶۵..... برتر از همه چیز
۴. ۲. ۱۹. ۱۶۶..... صاحب مشیت
۴. ۲. ۲۰. ۱۶۶..... محدث نبودن

۲۱. ۲. ۴. محصور نبودن ۱۶۶
۲۲. ۲. ۴. صفات خدا، همانند ذات او ۱۶۷
۲۳. ۲. ۴. شناخت خدا از خود بدون نیاز به انجام کاری ۱۶۷
۲۴. ۲. ۴. نیاز نداشتن خدا به اسم ۱۶۷
۲۵. ۲. ۴. اسم خدا همان صفت او ۱۶۸
۲۶. ۲. ۴. انتخاب اسامی خدا توسط خود او ۱۶۸
۲۷. ۲. ۴. حادث بودن اسما الهی ۱۶۸
۲۸. ۲. ۴. شناخته شدن دلیل نام گذاری ۱۶۹
۲۹. ۲. ۴. العلی العظیم، اولین اسم خدا ۱۶۹
۳. ۴. راهنما شناسی ۱۶۹
۱. ۳. ۴. نماینده‌ای از جنس انسانها ۱۶۹
۲. ۳. ۴. ضرورت وجود حجت ۱۷۱
۳. ۳. ۴. پیامبران و اوصیا حجج خدا ۱۷۳
۴. ۳. ۴. لزوم اطاعت از حجت خدا بر همه مخلوقات ۱۷۴
۵. ۳. ۴. قبولی فرائض در گرو شناخت و اطاعت از حجت خدا ۱۷۴
۶. ۳. ۴. حجج الهی بهره‌مند از دانشی ویژه ۱۷۴
۷. ۳. ۴. تفاوت علم الهی با علم پیامبران و اوصیا ۱۷۵
۸. ۳. ۴. گستره علم حجت خدا ۱۷۵
۹. ۳. ۴. منابع علم حجج ۱۷۶
۱. ۳. ۹. ۴. کتاب خدا ۱۷۶
۲. ۳. ۹. ۴. اسم اکبر یا کتاب علم انبیا ۱۷۷
۳. ۳. ۹. ۴. میراث علم پیامبران ۱۷۸
۴. ۳. ۹. ۴. تحدیث ۱۸۰